

Rättsavdelningen
Kristina Hedberg
kristina.hedberg@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården (SOU 2021:39)

Socialdepartementets diarienummer: S2021/04713

Sammanfattning

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag med de synpunkter som redovisas nedan.

- Socialstyrelsen är positiv till förslaget om en möjlighet för allmänheten att kontrollera en persons behörighet i registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, det s.k. HOSP-registret, genom en sökfunktion på internet. Socialstyrelsen ser att en sådan lösning kan vara till stor nytta för arbetsgivare och andra myndigheter som behöver uppgifter om behörighet i sin verksamhet. Socialstyrelsen konstaterar dock att, för att få en så stor effektivitetsvinst som möjligt, även begränsad uppgift om förskrivningsrätt bör vara möjligt att få ta del av.
- Socialstyrelsen är positiv till utredningens förslag om att myndigheten får medge elektronisk tillgång genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande till offentlig- eller privat vårdgivare.
- Socialstyrelsen är positiv till de nya ändamål för behandling av personuppgifter som införs i HOSP-registret.
- Socialstyrelsen är positiv till utredningens förslag om att ombud ska få ges elektronisk tillgång till patientuppgifter samt sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation då myndigheten anser att det kommer bidra till ökad delaktighet och självbestämmande med bibehållet integritetsskydd för patienter och omsorgsmottagare. Socialstyrelsen är även positiv till utredningens förslag om att införa en anmälningsplikt för någon inom hälso- och sjukvårdspersonalen eller någon som utför arbetsuppgifter inom socialtjänsten. Myndigheten anser dock att en vård- eller omsorgsgivares grundläggande ansvar för att inom sin verksamhet ha erforderliga processer och rutiner kan behöva lyftas fram i exempelvis författningskommentaren till förslaget i 5 kap. 5 a § patientdatalagen

(2008:355) och 2 kap. 13 a § lagen (0000:000) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning. För att bestämmelserna inte ska bli för svårlästa föreslår myndigheten att i det fortsatta lagstiftningsarbetet överväga om det andra stycket i dessa bestämmelser kan delas upp i egna paragrafer.

Särskilt om vissa förslag

6.4.8 Skyldighet att anmäla vid misstanke om att förutsättningarna inte är uppfyllda

Socialstyrelsen anser att en vårdgivares grundläggande ansvar för att inom sin verksamhet ha erforderliga processer och rutiner behöver förtydligas eftersom det lägger grunden till att personalen ska ha förutsättningar att kunna fullgöra den föreslagna anmälningsplikten. Centralt i vårdgivarens arbete är bland annat Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, som innehåller närmare bestämmelser om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas. Enligt Socialstyrelsen vore det lämpligt att lyfta fram vikten av vårdgivarens ansvar för processer och rutiner i exempelvis författningskommentaren till förslaget i 5 kap. 5 a § andra stycket patientdatalagen.

Vidare uppfattar Socialstyrelsen författningsförslaget i 5 kap. 5 a § patientdatalagen som omfattande och något svårläst. För att bestämmelsen inte ska bli för svårläst föreslår myndigheten att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägs om det andra stycket kan göras till en egen paragraf.

6.5 Möjlighet att ge ombud elektronisk tillgång till sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Socialstyrelsen hänvisar till synpunkterna som lämnas avseende avsnitt 6.4.8 ovan. Socialstyrelsen anser att en vård- eller omsorgsgivares grundläggande ansvar för att inom sin verksamhet ha erforderliga processer och rutiner behöver förtydligas eftersom det lägger grunden till att personalen ska ha förutsättningar att fullgöra en sådan anmälningsplikt som föreslås. Centralt i detta arbete är bland annat Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som gäller såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården och som innehåller närmare bestämmelser om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas. Enligt Socialstyrelsen vore det lämpligt att lyfta fram vikten av vård- och omsorgsgivares ansvar för processer och rutiner i exempelvis författningskommentaren till 2 kap. 13 a § andra stycket förslag till lagen om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning.

Vidare uppfattar Socialstyrelsen förslaget i 2 kap. 13 a § andra stycket lagen om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning som

omfattande och något svårläst. För att bestämmelsen inte ska bli för svårläst föreslår myndigheten att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägs om det andra stycket kan göras till en egen paragraf.

7.8.4 Yrke, specialitet och behörighetsuppgifter

Socialstyrelsen är positiv till förslaget om en möjlighet för allmänheten att kontrollera en persons behörighet i HOSP-registret och ser att en sådan lösning framförallt kan vara till stor nytta för arbetsgivare och andra myndigheter som behöver uppgifter om behörighet i sin verksamhet.

Utredningen konstaterar att omfattning av förskrivningsrätt får anses vara en uppgift av särskilt känslig karaktär eftersom den kan avslöja om personen har missbrukat sin förskrivningsrätt. Socialstyrelsen menar dock att det faktum att förskrivningsrätten även får dras in, eller begränsas, på den legitimerades egen begäran medför att en uppgift om att någon har begränsad behörighet inte nödvändigtvis behöver betyda att denne misskött sig. När en vårdgivare anlitar bemanningsföretag krävs ofta att företaget ska inkomma med ett "HOSP-intyg" som visar att läkaren har de behörigheter som krävs för uppgiften. Uppgift om förskrivningsrätt är en sådan uppgift som, i de allra flesta fall, behöver ingå i intyget. För att sökmotorn och det öppna API:et ska ge sådan stor effektivitetsvinst som önskat är det därför Socialstyrelsens uppfattning att även begränsad uppgift om förskrivningsrätt bör vara en uppgift som ska kunna redovisas.

Socialstyrelsen föreslår mot denna bakgrund att uppgift om att en begränsning av förskrivningsrätt finns eller inte finns, får lämnas. Det vill säga att omfattningen av begränsningen inte ska framgå vid sökningen. Vid en träff om begränsad förskrivningsrätt kommer användaren istället behöva vända sig för en manuell förfrågan till HOSP-registret om denne behöver mer information. Majoriteten av sökningarna skulle dock kunna tillgodoses genom informationen om att ingen begränsning av förskrivningsrätt finns.

8.3.4 Omfattningen av den elektroniska tillgången

Enligt den föreslagna lydelsen i 7 a § HOSP-förordningen får tillgång till uppgifterna inte vara mer omfattande än vad den mottagande myndigheten behöver. Samma begränsning finns för privata vårdgivare. Så som förslaget är utformat finns dock inte begränsningen för offentliga vårdgivare. Det ter sig rimligt att även samma begränsning ska finnas för dessa, vilket Socialstyrelsen även tror är syftet. Socialstyrelsen föreslår därför att detta tydliggörs i författningstexten.

Föreslagen lydelse 7 a § första stycket, sista meningen:

..Tillgången får inte vara mer omfattande än vad myndigheten eller vårdgivaren behöver för sina arbetsuppgifter...

9.3 Förslagen gällande HOSP-registret

Utredningen konstaterar att Socialstyrelsen inom ramen för myndighetens befintliga anslag kan klara de initiala kostnaderna som uppstår vid genomförandet av

förslaget om en sökfunktion på internet för att kontrollera legitimationer och förslaget om att Socialstyrelsen får medge myndigheter och privata vårdgivare elektronisk tillgång till HOSP-registret.

Efter djupare analys av de tekniska lösningar som krävs enligt förslaget har Socialstyrelsen bland annat identifierat att utveckling av tjänsten (Webb och API) initialt kommer kräva externa resurser. Med anledning härav är det Socialstyrelsens bedömning att förslaget kommer att kräva extra finansiering på kort sikt. Socialstyrelsen bedömer dock att förslaget kommer att leda till effektivitetsvinster på lång sikt.

10.2 Förslagen om elektronisk tillgång till HOSP-registret

Utredningen föreslår att författningsändringarna i HOSP-förordningen träder ikraft den 1 januari 2023. Myndigheten önskar ytterligare tid för att hinna få alla tekniska, administrativa och organisatoriska lösningar på plats.

Bilaga 4. Frågeställningar för fortsatt utredning ur ett dataskydds- eller sekretessperspektiv

Socialstyrelsen vill i sammanhanget även uppmärksamma regeringen på en ytterligare frågeställning angående en närliggande fråga.

Från och med den 1 juli 2023 blir undersköterska en skyddad yrkestitel. Detta innebär att det kommer att behövas ett bevis för att ha rätt att använda titeln undersköterska inom vård och omsorg. Socialstyrelsen är den myndighet som kommer att pröva ansökningar om bevis för rätten att använda yrkestiteln undersköterska.

Eftersom undersköterska inte är ett legitimationsyrke kommer de beräknade ca 277 000¹ undersköterskorna inte ingå i HOSP-registret. Myndigheten ser dock ett framtida behov för bland annat arbetsgivare och bemanningsföretag att på ett effektivt sätt, exempelvis genom en liknande lösning som den som föreslagits för det publika HOSP-registret, kunna kontrollera om bevis för rätten att använda yrkestiteln undersköterska har utfärdats.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Tomas Hedlund och tillförordnande avdelningschefen Pär Ödman deltagit. Juristerna Kristina Hedberg och Martina Holmström har varit föredragande.

¹ Uppgift från prop. 2020/21:175 *Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket* s. 69

SOCIALSTYRELSEN

2021-10-05 3.1- 21693/2021

5(5)

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell